

BETALNINGSBALANSEN

DATUM: 2007-11-27

UTGIVARE: Statistiska centralbyrån

Enheten för Betalningsbalans och Finansmarknadsstatistik (BFM)

Camilla Bergeling 08-506 942 06, camilla.bergeling@scb.se

Maria Falk 08-506 945 72, maria.falk@scb.se

Nästa kvartalspublicering: 2008-02-28

Tredje kvartalet 2007

Betalningsbalansen

Betalningsbalansen visar för tredje kvartalet 2007 ett överskott i bytesbalansen på ca 41 miljarder kronor, svagt negativ kapitalbalans samt negativ finansiell balans på ca 133 miljarder kronor.

Bytesbalansen visade för tredje kvartalet 2007 ett överskott på 41,2 miljarder kronor. Tjänstebalansen uppgick till 22,4 miljarder och löpande transfereringar förbättrades med 2,7 miljarder, vilka bidrog till bytesbalansens överskott. Handelsbalansen försämrades dock med 8,9 miljarder vilket till stor del beror på kraftig exportnedgång. Även faktorinkomsterna försämrades med 0,9 miljarder kronor under kvartalet jämfört med motsvarande period 2006.

Den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 133,3 miljarder kronor där portföljinvesteringarna svarade för det största utflödet på 77,5 miljarder kronor.

Statistiska centralbyrån producerar och publicerar Sveriges Betalningsbalans på uppdrag av Sveriges Riksbank sedan september 2007. All statistik rörande betalningsbalansen finns tillgänglig på SCB:s webbplats www.scb.se

Bytesbalans

Bytesbalansen visade ett överskott på 41,2 miljarder kronor för tredje kvartalet 2007, vilket är en minskning med 4,8 miljarder jämfört med samma period 2006.

Överskottet härrör sig från tjänstebalansen som uppgick till 22,4 miljarder vilket är en ökning med 2,2 miljarder kronor i jämförelse med motsvarande period 2006. Även löpande transfereringar bidrog till överskottet som förbättrades med 2,7 miljarder kronor från ett underskott på 11,2 miljarder motsvarande kvartal föregående år, till 8,6 miljarder kronor tredje kvartalet 2007.

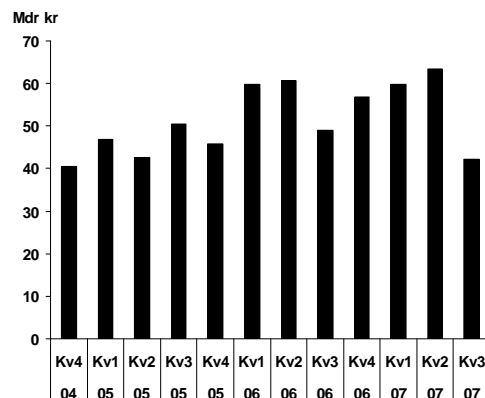
Handelsbalansen försämrades med 8,9 och faktorinkomsterna med 0,9 miljarder kronor.

Handelsbalans

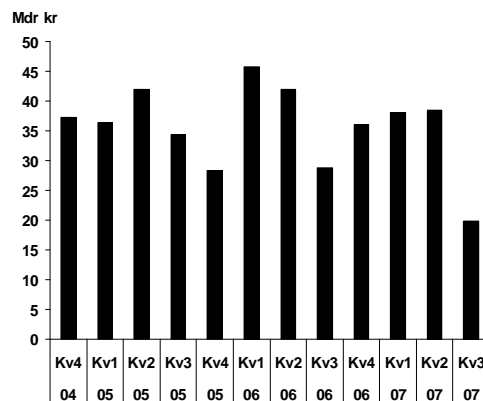
Överskottet i handelsbalansen uppgick under tredje kvartalet i år till 19,9 miljarder kronor, vilket är en försämring med 8,9 miljarder jämfört med motsvarande period 2006. Det svaga handelsnettot under tredje kvartalet förklaras till stor del av den kraftiga nedgången i exporten till USA medan importen fortfarande ligger på samma nivå.

Varuexporten steg under tredje kvartalet med 14,3 miljarder medan motsvarande ökning av importen uppgick till 23,1 miljarder kronor.

Bytesbalans, netto (se tabell A)

Handelsbalans (se tabell A)

Tjänstebalans

Överskottet i tjänstebalansen uppgick under tredje kvartalet 2007 till 22,4 miljarder kronor vilket är en ökning med 2,2 miljarder jämfört med samma period 2006.

Jämfört med andra kvartalet 2007 har tjänstehandeln minskat något. Den främsta orsaken till minskningen är den vikande exporten. Jämfört med motsvarande kvartal förra året har såväl export som import ökat med 11,5 respektive 9,3 miljarder kronor.

Transporterna visade under tredje kvartalet på överskott med 5,7 miljarder kronor, vilket är en knapp ökning i jämförelse med motsvarande period 2006.

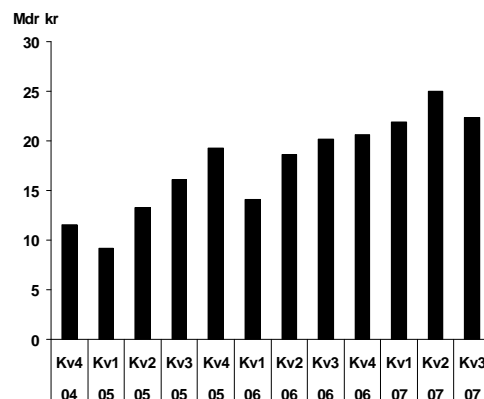
Posterna licenser/royalties och övriga affärstjänster stod för huvuddelen av det ökade överskottet i tjänstehandeln jämfört med motsvarande period 2006. Licenser/royalties visade ett överskott på 6,6 miljarder kronor, vilket är 2 miljarder mer än motsvarande period föregående år. Inom övriga affärstjänster stod merchanting för det största bidraget till ökningen, som visade ett överskott under tredje kvartalet på 12,3 miljarder, vilket är 1,4 miljarder mer än i fjol. Denna post består av svenska företags köp och försäljning i utlandet av varor utan att dessa passerar svensk gräns. Merchanting definieras som handelsmarginalen, dvs. skillnaden mellan inköps- och försäljningspris.

Resevalutaposten uppvisade ett underskott på 2,7 miljarder vilket är något högre än tredje kvartalet 2006.

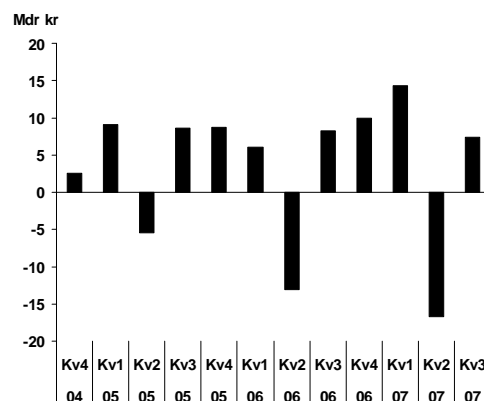
Faktorinkomster

Faktorinkomsterna som består av löner och avkastning på kapital, visade ett överskott på 7,4 miljarder kronor under tredje kvartalet 2007. Detta är en försämring på 0,9 miljarder jämfört med samma period föregående år. Försämringen ligger på avkastning av kapital medan löneposten i stort sett är oförändrad.

Tjänstebalans (se tabell G)

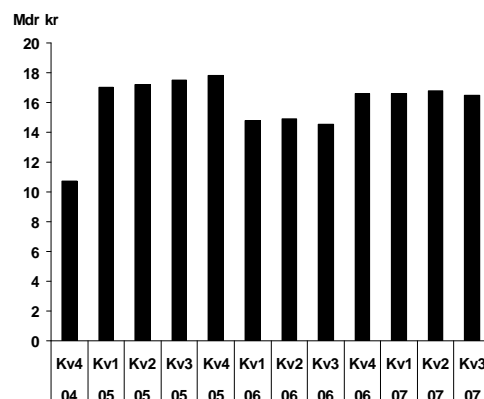
Faktorinkomster (se tabell H)

- Avkastning direkta investeringar, netto

Avkastningen på direkta investeringar visade för tredje kvartalet 2007 ett nettoinflöde på 16,5 miljarder kronor. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 60,6 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige var 44,1 miljarder kronor. Posten består till största delen av vinster som uppstår i direktinvesteringsföretag, samt till en mindre del av räntor på lån inom ett direktinvesteringsförhållande.

Avkastning direkta investeringar, netto (se tabell H)

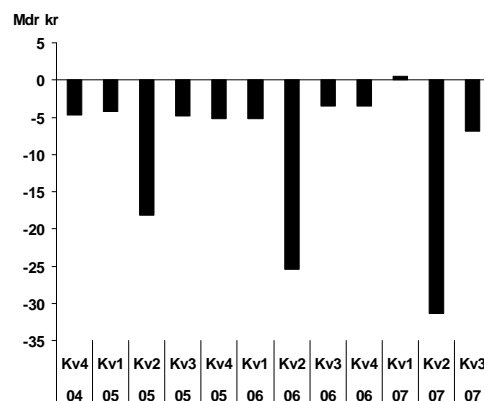

- Avkastning portföljinvesteringar, netto

Avkastning på portföljinvesteringar gav ett nettoutflöde på 6,9 miljarder kronor under tredje kvartalet 2007, vilket innebar en ökning med 3,4 miljarder jämfört med samma period föregående år. Den främsta förklaringen är att nettoinflödet från aktieutdelningarna sjunkit med 5,2 miljarder kronor.

Under de tre första kvartalen 2007 genererade avkastningen på portföljinvesteringar i utlandet ett utflöde på 37,8 miljarder kronor, vilket är jämförbart med utflödet på 34,1 miljarder kronor för samma period år 2006. Nettoutflödet på ränteposten sjönk från 34,1 till 28,6 miljarder kronor. Nettot av aktieutdelningar ökade dock till ett utflöde på 9,2 miljarder, vilket kan jämföras med ett nettoflöde nära noll för samma period 2006.

Avkastning portföljinvesteringar, netto (se tabell H)

- Avkastning övrigt kapital, netto

Avkastning på övrigt kapital gav upphov till ett nettoutflöde på 1,6 miljarder kronor under tredje kvartalet 2007, vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 2,3 miljarder kronor under motsvarande period 2006.

Jämfört med tredje kvartalet 2006 ökade inflödet från avkastning på övrigt kapital i utlandet från 12,2 miljarder kronor till 13,8 miljarder kronor och utflödet från avkastning på övrigt kapital i Sverige från 14,5 miljarder kronor till 15,4 miljarder kronor.

Avkastning på övrigt kapital består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till denna post är svenska bankers avkastning på sina tillgångar respektive skulder som de har gentemot motparter i utlandet.

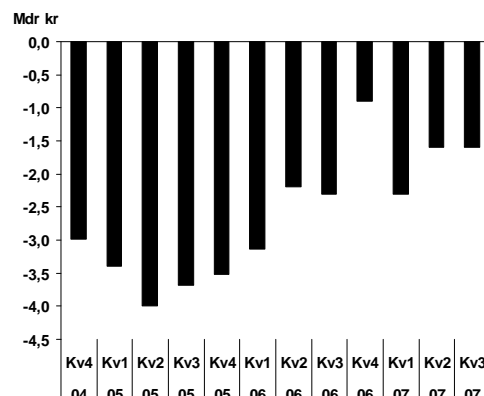
Löpande transfereringar och kapitalbalans, netto

Nettot av de löpande transfereringarna och kapitalbalansen gav ett underskott på 9,6 miljarder kronor under tredje kvartalet i år, vilket är en förbättring med 1,8 miljarder kronor jämfört med motsvarande period 2006.

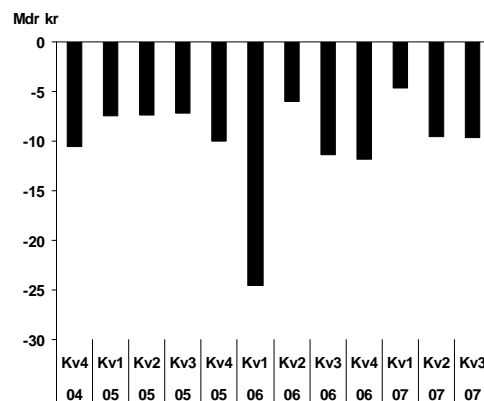
Transaktioner med anknytning till medlemskapet i EU visade på ett underskott med 3,6 miljarder, vilket är 1,9 miljard lägre än i fjol. Förbättringen består främst i högre bidrag/ återflöde från EU. För U-biståndet uppgick underskottet till 3,6 miljarder, vilket är 0,8 miljarder mer än motsvarande period förra året.

Posten övriga transfereringar - alla övriga transfereringar som inte har anknytning till U-bistånd eller EU – förbättrades med 0,7 miljarder jämfört med tredje kvartalet förra året.

Avkastning övrigt kapital, netto (se tabell H)

Löpande transfereringar och kapitalbalans, netto (se tabell I)

Finansiell balans

Den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 133,3 miljarder under det tredje kvartalet 2007. Till detta bidrog framförallt portföljinvesteringarna som svarade för det största utflödet på 77,5 miljarder kronor. Direktinvesteringarna stod under kvartalet för ett nettoutflöde på 60,3 miljarder medan investeringar i övrigt kapital resulterade i ett nettoinflöde på 8,3 miljarder kronor.

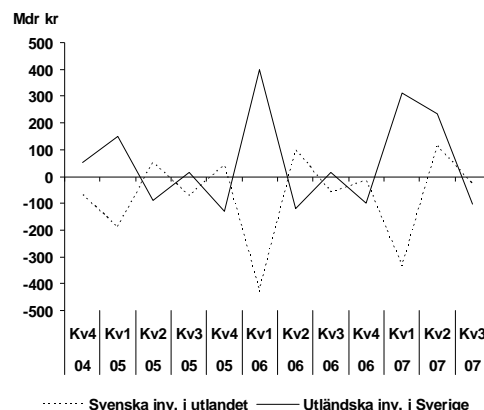
Överskottet i bytesbalansen för tredje kvartalet 2007 på 41 miljarder kronor, en svagt negativ kapitalbalans och den negativa finansiella balansen på 133 miljarder gav upphov till en positiv restpost på 93 miljarder kronor. Restposten visar nettot av de transaktioner som inte kunnat förklaras och består alltså av olika fel och brister i statistiken. En av de viktigaste förklaringarna till restposten under enskilda kvartal är felaktigheter vad gäller periodisering. Eftersom uppgifterna i betalningsbalansen hämtas från olika källor kan periodiseringen av transaktioner vara olika för poster som ska balansera varandra. På längre sikt bör däremot restposterna ta ut varandra.

Direkta investeringar

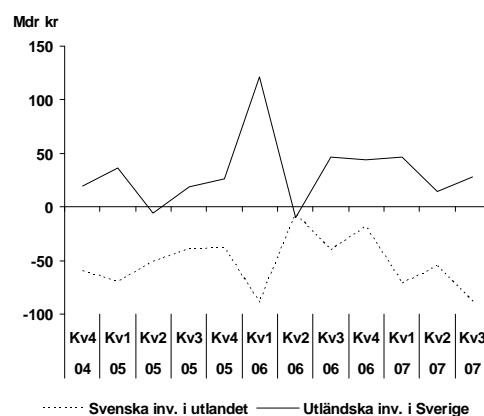
Direkta investeringar resulterade för tredje kvartalet 2007 i ett nettoutflöde på 60,3 miljarder kronor. Svenska investeringar i utlandet gav under kvartalet ett utflöde på 88,1 miljarder kronor, där SSAB's förvärv av nordamerikanska IPSCO stod för en stor del av utflödet. De utländska investeringarna i Sverige resulterade i ett inflöde på 27,8 miljarder kronor.

Under de tre första kvartalen 2007 har direkta investeringar genererat ett nettoutflöde på 124,8 miljarder kronor, vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 21,5 miljarder kronor för samma period år 2006.

Finansiell balans (se tabell J)

Direkta investeringar (se tabell J)

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar med utlandet resulterade i kapitalutflöden på 77,5 miljarder kronor under tredje kvartalet 2007, vilket kan jämföras med 20,3 miljarder kronor för samma period föregående år. De största flödena återfinns inom bankernas och bostadsinstitutens primärhandel i valutadenominerade papper.

Den gränsöverskridande aktiehandeln gav ett nettoutflöde under kvartalet på 43,2 miljarder kronor, vilket var högre än nettoutflödet på 10,1 miljarder för samma period föregående år.

Sammanlagt gav portföljinvesteringarna ett nettoutflöde på 93,1 miljarder kronor under de tre första kvartalen 2007. Siffran för samma period föregående år var ett utflöde på 109,5 miljarder kronor.

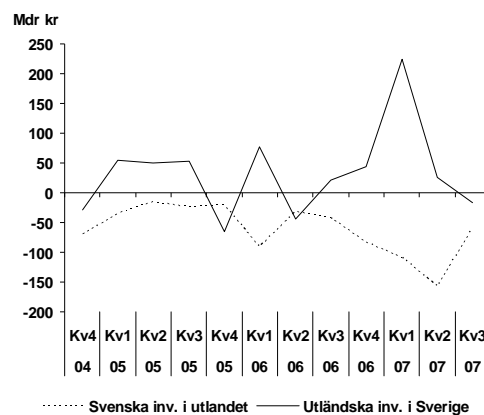
Övrigt kapital

Investeringar i övrigt kapital gav upphov till ett nettoinflöde på 8,3 miljarder kronor under tredje kvartalet 2007. Svenska investeringar i utlandet gav upphov till ett nettoutflöde på 82,5 miljarder kronor medan motsvarande utländska investeringar i Sverige gav upphov till ett nettoinflöde på 90,8 miljarder kronor.

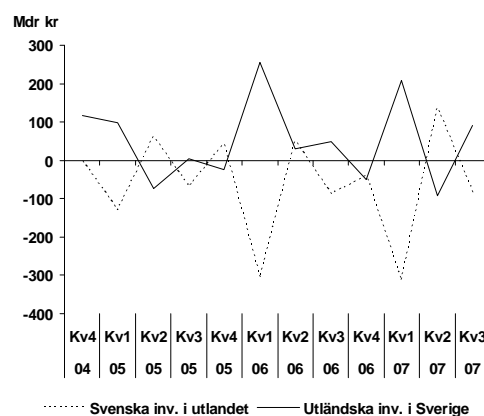
Värdet av investeringar i övrigt kapital varierar kraftigt från kvartal till kvartal och det är ofta kortfristiga kapitalrörelser mellan banker i Sverige och motparter i utlandet som skapar variationerna.

Övrigt kapital omfattar bland annat in- och upplåning, utlåning, depositioner och repor till och från utlandet.

Portföljinvesteringar (se tabell J)

Övrigt kapital (se tabell J)

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Utlandsställningen redovisas på halvårsbasis och i juni 2007 uppgick de svenska tillgångarna i utlandet till 6 869 miljarder enligt preliminära siffror. De svenska skulderna mot utlandet uppgick för samma period till 7 109 miljarder. Den svenska nettoskulden uppgick därmed till 240 miljarder kronor.

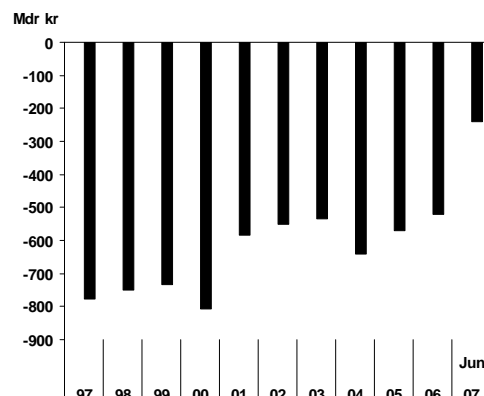
Nettotillgången i form av direkta investeringar har prognostiserats till 360 miljarder kronor, vilket är 60 miljarder högre än december 2006.

Nettoskulden i form av portföljinvesteringar beräknas ha minskat till 565 miljarder kronor. Bakom förändringen ligger en ökning av tillgångarna i utländska aktier och räntebärande värdepapper med 342 miljarder kronor och av utlandets innehav av svenska värdepapper med 183 miljarder kronor.

Den officiella sammanställningen av Sveriges utlandsställning redovisas till marknadsvärde utom direkta investeringar, som anges med bokfört värde. Som komplettering publiceras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde för direkta investeringar beräknas.

Det är viktigt att notera att flera delposter i utlandsställningen för juni 2007, såsom direkta investeringar och portföljaktier, är prognostiserade. Siffrorna bör därför tolkas med försiktighet.

Utlandsställningen, netto (se tabell E)

Vad är betalningsbalansen?

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoseas av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

■ där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen. $X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är ränteavkastningen på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

■ således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valutareservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

	Förändringar av utlandsställningen beroende på				
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.